

особистості, необхідних для виконання інженерно-педагогічної діяльності. В умовах галузевого навчального закладу підготовка фахівця педагогічного напрямку повинна здійснюватися з урахуванням принципів інтегрованості, цілісності, проблемності, практичного спрямування, фундаментальності, компетентності, неперервності, наскрізності, дієвості.

Філіпенко Л.В.,

канд. іст. наук,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет,

Україна, м. Харків

ВПЛИВ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПІДГОТОВЦІ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ

Упродовж останнього десятиріччя світова спільнота зіткнулася з низкою проблем, спроби вирішення яких не привели до позитивних результатів. Серед таких проблем можна назвати: економічні, екологічні, гуманітарні, посилення конфліктів на національному і релігійному ґрунті та ін. Ряд проблемних викликів для людства не є чимось новим, наприклад слабкі сторони капіталістичної економіки, зауважив ще К. Маркс в XIX столітті, про небезпеку тотальної раціоналізації суспільного життя та філософії «споживання» писав М. Вебер [6,7].

Багато дослідників – економісти, філософи, політологи, соціологи розробляли стратегії подолання даних проблем, але реалізація цих рішень виявилася далеко не завжди можливою. Основною причиною цього вважають відсутність у політичних еліт або політичної волі, або розуміння, або мотивації приймати, не тільки тактичні, а й стратегічні ефективні рішення [4,5,8].

Під політичною елітою ми в цьому дослідженні розуміємо «тих людей, які фактично здійснюють політичну владу в суспільстві в певний відрізок часу» [5, с. 4].

Серйозне ослаблення, неефективність, «безумство» та «безсилля» сучасних політичних еліт відзначають багато дослідників [2, 3, 4, 8]. Особливо гостро проблема «якості», ефективності політичних еліт відчувається в економічно слабких державах, таких як Україна. Тут, крім загальносвітових тенденцій, політичні еліти відчують постійний тиск збоку іноземних груп впливу, чий інтереси, як правило, не збігаються з національними інтересами.

У 2017 році Аналітичний центр при Європарламенту оприлюднив доповідь, в якій аналізувалися глибокі соціально-політичні та економічні проблеми України, Грузії і Молдови. Відносно України експерти прийшли до висновку, що основною причиною невирішеності найгостріших, для нашої країни проблем – політичної корупції, залежної судової системи, слабкості інститутів державної влади, відсутність верховенства права – є порочність та некомпетентність політичних еліт. «Щоб ситуація змінилася, потрібне оновлення політичних еліт. Необхідно, щоб на політичній арені з'явилися нові обличчя, що реагують на проблеми, які турбують громадськість, і що представляють інтереси громадян, а не бізнесу»[10].

У доповіді також відзначалася структурна слабкість політичних партій України, які не мають чіткої ідеологічної позиції і механізмів відповідального прийняття рішень, часто об'єднаних навколо великих олігархічних персоналій [10]. Це дуже важлива деталь, враховуючи, що основним джерелом рекрутування політичних еліт, як правило, є політичні партії, їх незадовільна «якість» безпосередньо впливає на склад і рівень політичної свідомості еліт нашої країни [5].

Серед практичних рекомендацій в доповіді звучали: перехід до пропорційної системи виборів, збільшення квоти жінок, що активно беруть участь в політичному оновленні, всебічна підтримка громадських активістів, недопущення обмеження роботи організацій, що займаються просуванням демократії в Україні [10]. На ділі, кроки зроблені західними партнерами для поновлення політичних еліт нашої країни, не тільки не вирішили існуючі проблеми, але в певному сенсі, погіршили соціально-політичну ситуацію.

«Нові обличчя» у політиці, в масі своїй, виявилися абсолютно не компетентні в державному управлінні, не помітна з їх боку мотивація до відстоювання національних інтересів України. Потурання і загравання з вуличними «активістами» не тільки не сприяє формуванню громадянського суспільства, а навпаки, руйнує систему правових відносин і дає радикально налаштованим колам ще один важіль тиску на легальну владу, що послаблює всю політичну систему України.

Крім того, ряд дослідників вважає що і в самому Євросоюзі і в США стан політичних еліт далекий від ідеалу [2; 3; 4;8]. Це яскраво проілюструвала нездатність національних еліт впоратися з соціально-економічними проблемами викликаними пандемією Covid-19; масовою міграцією, внутрішнім тероризмом; загострення, здавалося б, давно пережитих проблем: расизму, релігійного фундаменталізму і т.д. Філософія суспільства споживання, що сповідується не одне десятиліття де основними цінностями є: багатство, влада, успіх, сформувала погляди громадян, а значить і політичних еліт, в дусі крайнього індивідуалізму, чужості ідеї «загального блага», справедливості, особистої відповідальності.

Таким чином, стає очевидним, що ефективність еліт залежить, в першу чергу, не від економічної системи країни і не від квотування учасників політичного процесу за кольором шкіри, статі, сексуальної орієнтації, як і не від особливостей виборчої системи – все це лише оболонка, де суттю є людський потенціал.

Цей потенціал не може з'явитися з нізвідки, його потрібно формувати і виховувати. Саме в цьому, на наш погляд, є головне завдання системи освіти в цілому і особливо блоку гуманітарних дисциплін. Гуманізація вищої освіти повинна сприяти підвищенню рівня політичної культури всього суспільства, яка формує запит на «якість» політичної еліти. Тим часом гуманітарні дисципліни в системі вищої освіти являються найважливішим елементом формування системного мислення, морально-етичних принципів, розуміння історичного процесу, формування життєвих орієнтирів особистості.

Сьогодні викладачі усіх дисциплін все частіше звертають увагу на такі негативні тенденції в молодіжному середовищі, як егоцентризм, груповий егоїзм, низька мотивація при вивченні предмету, моральна ущербність, комплекс соціальної неповноцінності, невіра в соціальний прогрес, політична апатія та інше [9]. Через те, сьогодні, практично немає соціальних інструментів, здатних перебороти подібні настрої, усе навантаження виховної роботи лягає на ЗВО. Тому виховання має пронизувати весь учбовий процес [1].

На жаль, останнє десятиліття ми спостерігаємо неухильне зниження питомої ваги гуманітарних дисциплін в навчальних планах технічних ЗВО нашої країни. Це багато в чому пов'язано із нестачею фінансування системи освіти і, як результат, скороченням «менш потрібних» дисциплін.

На наш погляд такий підхід є в корені помилковим, бо вища освіта покликана не лише давати фахові навички – це, в основному, завдання середньо-спеціальної освіти, але швидше повинна формувати комплексне розуміння картини світу, розуміння особистої відповідальності перед суспільством за свою професійну діяльність, високий рівень політичної, інформаційної та екологічної культури мислення.

Все це неможливо без гуманізації системи освіти, яка нерозривно пов'язана не тільки з процесом передачі інформації від викладача до студента, а й з процесом виховання, спрямованого на гармонійний розвиток особистості. Тільки такий підхід дозволить виховати досить численний прошарок суспільства, який зможе стати донором для формування нової гідної політичної еліти нашого суспільстві.

Література

1. Андреев Г. Обучение и воспитание в вузах неразделимы // Высшее образование в России. 1996. № 3. – С.61 – 66.
2. Баумейстер А. Безумие элит. Политика на продажу; URL: <https://www.srblog.co.ua/page/andrij-baumejster-bezumie-elit-politika-na-prodazhu>

3. Беляєва Е.В. Нравственні цінності епохи постмодерну / Е.В.Беляєва // Філософія і соціальні науки: Научний журнал. – 2010. - № 1.; URL:<http://elib.bsu.by/handle/123456789/7963>
4. Кризис політичних еліт Запада. – Режим доступу: <http://madan.org.il/ru/news/krizis-politicheskikh-elit-zapada>
5. Мазур О. Г. Особливості рекрутування політичної еліти в сучасній Україні // Вестн. Сев. (Арктичного) федерал. ун-та. Сер.: Гуманитар. і соц. науки. - 2015. - №2. - С. 48-57
6. Маркс К. Капітал. Т. I / К. Маркс. – М.: Госполитиздат, 1963. – 908 с.
7. Писарчик Л.Ю. Філософія культури М. Вебера / Л.Ю. Писарчик // Вестник ОГУ. - №1 (107) январь 2010. – С.43.
8. Титова О.Н. Консенсус і протиріччя нових політичних еліт // Сучасні проблеми науки і освіти. – 2014. – № 3. – Режим доступу: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=13122>
9. Цінності та орієнтири українського «покоління Z»: нове дослідження; URL: <https://pon.org.ua/novyny/5980-cnnost-ta-oryentiri-ukrayinskogo-pokolnnya-z-nove-doslzhennya.html>
10. Democracy and its Deficits: The path towards becoming European-style democracies in Georgia, Moldova and Ukraine // CEPS. – 2017. – №12; URL: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/democracy-and-its-deficits-path-towards-becoming-european-style-democracies-georgia/> 18 DEC 2017.

Чаплигін О.К.,

докт. філос. наук, професор,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет,

Україна, м. Харків

Сук О.Є.,

старший викладач,

Харківський національний автомобільно-дорожній університет,